

ANALELE BANATULUI

Serie nouă

ARHEOLOGIE – ISTORIE

XXIII

2015

MUZEUL BANATULUI TIMIȘOARA

ANALELE BANATULUI

Serie nouă

ARHEOLOGIE ▪ ISTORIE

XXIII

2015

M U Z E U L B A N A T U L U I T I M I Ş O A R A

ANALELE BANATULUI

Serie nouă

**ARHEOLOGIE
ISTORIE**

XXIII

2015

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2015

Colegiul de redacție:

Claudiu ILAȘ, *director al Muzeului Banatului*

Prof. dr. Florin DRAȘOVEAN, *redactor șef*

Zsuzsanna KOPECZNY, *secretar de redacție*

Prof. dr. Radu ARDEVAN (Cluj-Napoca), Lector dr. Ligia BOLDEA (Reșița), dr. Nicoleta DEMIAN (Timișoara), dr. Dragoș DIACONESCU (Timișoara), Prof. dr. Joseph MARAN (Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Germania), Zoran MARCOV (Timișoara), Conf. dr. Vasile RĂMNEANȚU (Timișoara), Prof. dr. John Michael O'SHEA (Michigan University, SUA), Prof. dr. Wolfram SCHIER (Freie Universität Berlin, Germania), Lector dr. Cosmin SUCIU (Timișoara), *membri*

Vigneta copertei: Wiliam Vastag †

Analele Banatului, serie nouă, continuă publicațiile anterioare ale Muzeului Banatului din Timișoara:

Történelmi és Régészeti Értesítő, 1872–1918

Gemina, 1923

Analele Banatului, 1928–1931

Tibiscus, 1971–1979

Orice corespondență se va adresa
Muzeului Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Please send any mail to
Muzeul Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Tout correspondance sera envoyée à l'adresse:
Muzeul Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Richten Sie bitte jedwelche Korrespondenz an die Adresse:
Muzeul Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine în exclusivitate autorilor.

ISSN 1221–678X

Anuarul *Analele Banatului* este indexat în următoarele baze de date:

Scopus <http://www.elsevier.com/online-tools/scopus/content-overview>
<http://www.info.sciverse.com/scopus/scopus-in-detail/facts>
World Cat <http://www.worldcat.org/title/analele-banatului/oclc/649630402>
Copernicus <http://www.journals.indexcopernicus.com/passport.php?id=4875>
ERIH PLUS <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=485417>

Editura MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS ▪ SOMMAIRE ▪ INHALT ▪ CONTENTS

ARHEOLOGIE ȘI ISTORIE VECHĂ

LJUBO FIDANOSKI

Home Sweet Home: Neolithic Architectural Remnants from Cerje – Govrlevo, Republic of Macedonia . 11

MICHAEL D. GLASCOCK, ALEX W. BARKER, FLORIN DRAȘOVEAN

Sourcing Obsidian Artifacts from Archaeological Sites in Banat (Southwest Romania) by X-ray Fluorescence..... 45

COSMIN IOAN SUCIU

Metodologia analizei post-săpătură a sitului de la Turdaș (I). Câteva observații legate de modalitatea de publicare și interpretare a sistemului de fortificare ☞ *Post-excavation Analysis Methodology of Turdaș Site (I). Some Observations on Earlier Publication and Interpretation of the Fortified System* 51

SORIN TINCU

Cercetările arheologice de la Hunedoara. Considerații privind încadrarea culturală și cronologică a descoperirilor ☞ *The Archaeological Researches from Hunedoara. Considerations Regarding Cultural and Chronological Framing of the Discoveries* 63

ALINA BINȚINȚAN

Confecționarea experimentală a ceramicii preistorice: tehnica presării în forme de lut ☞ *Creating Experimental Prehistoric Pottery: Pre-shaped Clay Molds Pressing Technique* 89

SVEN BRUMMACK, DRAGOȘ DIACONESCU

O abordare Bayesiană a datelor AMS aparținând epocii cuprului din Câmpia Panonică ☞ *A Bayesian Approach of the AMS Data from the Great Hungarian Plain's Copper Age*..... 101

FLORIN GOGĂLTAN, FLORIN DRAȘOVEAN

Piese preistorice din cupru și bronz din România aflate în colecțiile British Museum, Londra. I ☞ *Prehistoric Copper and Bronze Age Objects from Romania Found in the Collections of the British Museum in London. I*..... 119

CORIOLAN HORAȚIU OPREANU

Arhitectura epocii Latène din Munții Șureanu (Sebeșului). O analiză metodologică ☞ *The Architecture of the Late Iron Age in the Șureanu (Sebeșului) Mountains. A Methodological Approach* 151

DOINA BENEĂ, SIMONA REGEP

Ștampile tegulare romane de la Tibiscum ☞ *Roman Tegular Stamps from Tibiscum*..... 187

ARHEOLOGIE ȘI ISTORIE MEDIEVALĂ

DANIELA TĂNASE

Considerații cu privire la o aplică de faleră din epoca avară târzie descoperită la Timișoara-Podul Mодоș ☞ *Considerations upon a Late Avar Phalera Applique Found at Timișoara-Podul Mодоș*..... 209

IUSZTIN ZOLTAN

Vicecomiți în comitatul Timiș (sec. XIV–XV) ☞ *Viscounts in Timiș County (14th–15th)* 219

LIGIA BOLDEA

Prezențe feminine în sistemul domenal medieval bănățean (1300–1450) ☞ *Female Presences in the Banat Medieval Domaine (1300–1450)* 235

OANA TODA

Căi de comunicație nord-transilvănene și direcțiile de trafic ale Clujului medieval ☞ *North Transilvanian Communication Routes and the Traffic Orientation of Medieval Cluj* 253

ADRIAN BĂLĂȘESCU, FLORIN DRAȘOVEAN, VALENTIN RADU

Studiul materialului faunistic descoperit în urma cercetărilor arheologice preventive din Piața Sfântu Gheorghe de la Timișoara. Date preliminare ☞ *L'étude du matériel faunique découvert pendant les recherches archéologiques préventives de la place Sfântu Gheorghe de Timișoara. Données préliminaires* 277

ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ

SORIN MITU

Date genealogice și prosopografice referitoare la familia Cornea-Barbu de Ileni (sec. XVII–XX) ☞ *Genealogical and Prosopographical Data Regarding Cornea-Barbu of Ileni Family (17th–20th Centuries)* ... 321

ZORAN MARCOV

Contribuții la identificarea și clasificarea puștilor vest-balkanice cu cremene prezente în muzeele din România ☞ *Contributions to Identifying and Classifying Western Balkans Flintlock Rifles from the Romanian Museums* 331

LAJOS KAKUCS

De la Fântâna Pașei de pe lângă Mănăstirea Dervișilor până la Parcul Rozelor. Contribuții la istoria parcurilor din Timișoara ☞ *From the Pacha's Fountain near the Dervishes' Monastery to the Park of Roses. Contributions to the History of the Parks in Timișoara* 343

COSTIN FENEȘAN

Un erou uitat: Mihai Cavalier de Iacobici ☞ *A Forgotten Hero: Michael Knight of Iacobici* 385

IRINA VASTAG

Cultura instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe – produsul evoluției sale istorice distincte ☞ *Die Kultur der für Brandlöschsätze und Spezialeinsätze im Falle von Naturkatastrophen und Notsituationen zuständigen Militäreinrichtung Temeswar – ein Produkt ihrer eigenen geschichtlichen Entwicklung* 399

ANDREEA-MIHAELA CREANGĂ

Războaiele balcanice ca spectacol mediatic: relatarea jurnalistică ☞ *Balkan Wars as a Media Spectacle: the Journalistic Story* 413

DRAGO NJEGOVAN, MIODRAG MILIN

Mitropolia de Karlowitz și relațiile sârbo-române din cuprinsul Monarhiei habsburgice ☞ *The Metropolitanate of Karlowitz and Serbo-Romanian Relations within The Habsburg Monarchy* 419

LJILJANA BAKIĆ

Felix Milleker's Contributions to the Study of the Antiquities of Banat between the 1880's and 1940's.... 429

ALINA-CĂTĂLINA IBĂNESCU

Studiul de caz: activitatea profesorului Ioan Ursu reflectată în ziarul „La Roumanie” în timpul misiunii universitare din Franța (1918–1919) ☞ *Professor Ioan Ursu's Activity as Written in the 'La Roumanie' Newspaper during his Academic Mission in France (1918–1919). A Case Study* 435

SERGIU SOICA

Episcopul Iuliu Hossu de la Unirea de la Alba Iulia în închisorile regimului comunist din România ☪☪
The destiny of Bishop Iuliu Hossu: From the Great Union in Alba Iulia to the Romanian Communist Penitentiaries 439

OVIDIU EMIL IUDEAN

The Banat Political Elite During the 1926 General Elections..... 451

MARIAN-ALIN DUDOI

The Accommodation of the British Mission in Romania (1944) 459

VASILE RĂMNEANȚU

Din culisele unei întâlniri la nivel înalt de la Timișoara. Vizita lui Iosip Broz Tito din februarie 1969 ☪☪
Aspects from the Backstage of a High Level Meeting at Timișoara. The Visit of Iosip Broz Tito from February 1969 465

JOSÉ DÍAZ-DIEGO

El advenimiento democrático en la Rumanía de 1990 y el principio del fin de su agricultura colectiva ☪☪
The Democratic Advent of 1990's Romania and the Beginning of the End of its Collective Agriculture 477

CULTURA INSTITUȚIEI MILITARE DIN TIMIȘOARA SPECIALIZATĂ ÎN STINGEREA INCENDIILOR ȘI ACȚIUNI DE INTERVENȚIE LA CALAMITĂȚI NATURALE ȘI CATASTROFE – PRODUSUL EVOLUȚIEI SALE ISTORICE DISTINCTE

Irina Vastag*

Cuvinte cheie: cultura organizațională, profilul cultural identitar, perspectiva istorică, instituția militară din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe

Schlüsselworte: organisationelle Kultur, eigenes Kulturprofil, historische Perspektive, für Brandlöscheinsätze und Spezialeinsätze im Falle von Naturkatastrophen und Notsituationen zuständige Militäreinrichtung Temeswar

Die Kultur der für Brandlöscheinsätze und Spezialeinsätze im Falle von Naturkatastrophen und Notsituationen zuständigen Militäreinrichtung Temeswar – ein Produkt ihrer eigenen geschichtlichen Entwicklung (Abstrakt)

Die für Brandlöscheinsätze und Spezialeinsätze im Falle von Naturkatastrophen und Notsituationen zuständige Militäreinrichtung Temeswar hat eine ununterbrochene Entwicklung durchmacht, seit den ersten Brandlöscheinsätzen, bis zum Management der so komplexen Noteinsätze heutzutage, in gegenwärtigen Situationen.

Ihre Geschichte, wie das Leben eines jeden Einzelnen, beschreibt einen kurvenreichen Weg, mit vielen genauen, entschlossenen und gut begründeten Taten, aber auch mit einigen Tiefpunkten, also gab es sowohl Zeiten des Jubels als auch Augenblicke der Verzweiflung.

Um Leben, Güter und Umwelt zu beschützen, setzten sich die Temeswarer Feuerwehrleute ein, im Sinne ihres ursprünglichen und wichtigsten Ziels, den Schutz der Mitbürger und die Rettung von Leben und Gut, was ja eigentlich ihren Sinn ausmacht.

Die Geschichte der Militärfeuerwehr, die in Temeswar tätig war, stellt ein besonders wichtiges Element in der Entwicklung der Kultur dieser Einrichtung dar. Zudem kann man dadurch eine klare Unterscheidungslinie erkennen, zwischen alten und neuen Kulturen und somit sehr leicht das Phänomen der Akkulturation untersuchen.

Das Zyklusstadium (die Aufeinanderfolge wichtiger Ereignisse) im Leben dieser Einrichtung stellt einen wichtigen Moment in der Entwicklung der Kultur dieser Organisation statt.

Besonders wichtig für die Organisation und Funktionierung der Tätigkeit der Feuerwehrleute war die Hohe Königliche Verordnung Nr. 815 vom 3. April 1936, in dem das „Gesetz zur Organisation der Feuerwehr“ verabschiedet wurde, welches dann im Amtsblatt Nr. 80 vom 4. April 1936 veröffentlicht wurde und vorsah: „... Vorbeugung und Bekämpfung von Notsituationen, sowie Ausführen der für Feuerwehrleute durch die Ordnung der öffentlichen Abwehr festgelegten Vorkehrungen werden im ganzen Land der militärischen Feuerwehreinrichtung anvertraut“. So entsteht am 1. Juni 1936 die Kompanie der Militärfeuerwehr Temeswar, welche ab dem 25. Oktober 1938 zur Gruppe 10 der Feuerwehr Temesch, mit Sitz in Temeswar, gehört.

Aufgrund des gleichen Gesetzes wurde, durch der im Amtsblatt Nr. 268 vom 18. November 1939, in der Sektion 2, Art. 15 veröffentlichten Durchführungsverordnung, vorgesehen, dass zu den Verantwortungen des Bürgermeisters (Chef der Gemeindeverwaltung und, zugleich, Vorsitzender des Stadtrates) auch das Treffen der Entscheidungen zählte, was „... den Schutz der Gemeinde in Brandfällen und Flutsituationen betrifft...“. Somit hatte der Bürgermeister klare Aufgaben, was die Organisation und Vorbereitung der Feuerwehreinsatzkräfte betrifft.

Alle allgemeinen historischen Faktoren haben, schrittweise, auch die Entwicklung der Feuerwehr beeinflusst. Demzufolge durchlebte die Militäreinrichtung der Feuerwehrkompanie Temeswar alle Veränderungen, welche für Militäreinrichtungen des rumänischen Staates bekannt sind, und hat sich somit oft verändert, als Folge der Erweiterung des allgemeinen organisatorischen Rahmens, der Vervollkommnung der Struktur der Einheiten und Untereinheiten, als Folge des Austritts aus der Armee und der Organisation als Generalinspektorat der Feuerwehr, das dem Innenministerium untergeordnet ist.

Die Gruppe 7 der Temeswarer Feuerwehr bestand 1943 aus: 2 Feuerwehrkompanien (Temeswar und Arad) und 8 Abteilungen (Beiuș, Caransebeș, Deva, Lugoj, Oravița, Orșova, Târgu Jiu, Turnu Severin). Ende 1946, wurde

* Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Școala Doctorală de Sociologie, Timișoara, Romania. E-mail: irinavladutescu@yahoo.com.

der organisatorische Rahmen erneut verändert, so dass das Regionalinspektorat Nr. 1 Temeswar entstand, mit den Gruppen 1 – Temeswar, 2- Lugoj, 3 – Craiova. Ab dem 1. März 1968 wird das Inspektorat zur Überwachung der Bekämpfung und Vorbeugung von Bränden, im Rahmen der Feuerwehrgruppe, aufgelöst und es entstehen 3 Kreisinspektorate zur Vorbeugung der Brandfälle in den Kreisen Temesch, Arad und Caras-Severin.

Die Zeitspanne 1954–1974 war besonders wichtig für die technische Ausstattung der Feuerwehr, wobei unsere Fabriken (darunter die Mechanischen Werke Temeswar) fast die Gesamtproduktion von Feuerwehrreinsatzautos, mit Wasser, Löschschaum und Löschpulver, auf Landesebene sicherten.

Am 24. Oktober 1996 – wird die Feuerwehrgruppe „Banat“ im Kreis Temesch gegründet, und am 15. Dezember 2004 entsteht das Inspektorat für Notsituationen „Banat“ im Kreis Temesch, als selbstständiges Amt, dem Generalinspektorat für Notsituationen untergeordnet.

Während dieser gesamten Zeitspanne haben die Militärfeuerwehrleute an zahlreichen schwierigen Einsätzen teilgenommen und sich durch Loyalität, Mut, Integrität, Verantwortung, aktive Teilnahme, hohe Teamfähigkeit, Opferbereitschaft, usw. ausgezeichnet. Dadurch, dass diese Werte, Grundsätze, Symbole in das Bewusstsein des eigenen Personals, aber auch der Bürger eingegangen sind, wird das Weiterbestehen einer festen organisationellen Kultur der Temeswarer Feuerwehrleute gesichert, eine Kultur, die ein hohes Anpassungsvermögen an alle politischen, sozialen Änderungen, sowie an administrativ-territoriellen Umstrukturierungen in unserem Land mit sich brachte, aber auch eine stete Optimierung/Verbesserung in der eigenen Tätigkeitssphäre.

„Cultul trecutului e cea mai de seamă virtute a unui popor. Acest trecut e al părinților, al moșilor și strămoșilor noștri și ni se lasă nouă ca o scumpă moștenire, ca și cel mai prețios tezaur.”

Petre Gârboviceanu

Instituția militară din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe se bucură de o tradiție bogată existând din vechi timpuri și cunoscând diferite forme de organizare ori numeroase denumiri.

Dintotdeauna, pompierii, acești eroi cotidiani, au fost în slujba cetățenilor, prin specificul activităților lor, atât în timp de pace, dar și în timp de război.

Tezaurizând în decursul anilor valoare, apreciere din partea autorităților și mai ales a cetățenilor prin misiunile îndeplinite cu profesionalism, instituția militară din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe și-a creat un drum remarcabil în societate, având la baza actele normative, resursa umană esențială, relațiile profesionale intra și interinstituționale și, nu în ultimul rând, cultura organizațională dobândită de-a lungul istoriei.

Cultura organizațională poate fi înțeleasă ca o formă de dezvoltare socială a instituției.

Fiecare organizație are propria cultură, care ilustrează istoria sa, modalitățile de desfășurare a activităților, atitudinea față de risc, maniera de rezolvare a problemelor, stilul de conducere, resursele umane.

Ștefan Buzărnescu analizează structurile organizaționale ca „modele ideale de realități sociale” în care cultura organizațională este definită printr-un stil de viață și de civilizație, la care aderă majoritatea

angajaților și care are la bază normele și regulile formale sau informale prezente în spațiul organizațional definit¹.

„Conceptul de cultură este acoperit aproape în întregime prin patru termeni: simboluri, eroi, ritualuri și valori, care formează în această ordine”² dinspre exterior (vizibilitate) spre interior (invizibilitate) structura unei culturi.

O cultură puternică reprezintă un instrument strategic valoros care ghidează și mobilizează salariații spre scopuri comune, o forță care poate înlesni sau împiedica instituirea unor elemente de noutate, fiind considerată de mulți specialiști fundamentul excelenței organizaționale.

O cultură organizațională slabă este punctul nevralgic al unei instituții care poate fi asemănată, în aceste condiții, cu o țară fără cultură și istorie.

Cunoașterea culturii organizaționale este necesară din prisma faptului că reprezintă unul dintre puținii factori care, pe termen lung, prezintă un caracter previzional pentru instituție, mai ales când aceasta trebuie să se adapteze diferitelor situații de schimbare.

Cultura organizațională poate fi abordată din două perspective: a) perspectiva istorică, ce cuprinde miturile, povestirile, eroii, simbolurile, sloganurile, ceremoniile; b) situația actuală (prezentă), care face referire la sisteme, reguli, strategii, conducere, structură, obiceiuri.

¹ Buzărnescu 1995, 128.

² Bibu 2002, 9.

Pornind de la ideea că istoria operează cu simboluri care s-au format în decursul anilor, cu tipare comportamentale care treptat au ajuns să reprezinte obiceiuri și norme împărtășite de toți membrii și care sunt transmise mai departe noilor angajați, în continuare, voi încerca să creionez, din perspectivă istorică, cultura organizațională a unei instituții de înaltă conștiință și conduită civică prin salvarea vieții oamenilor și apărarea bunurilor lor.

La fel ca în cazul tuturor organizațiilor, cultura instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor decurge din istoria sa, din prioritățile și obiectivele urmărite, din specificul activității desfășurate și particularitățile persoanelor implicate (angajați, colaboratori, beneficiari ai serviciilor oferite).

Parte constitutivă a instituției pompierilor din România, instituția militară din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe a cunoscut un proces complex de dezvoltare, condiționat de evenimentele istorice naționale, dar mai ales de cele social-istorice zonale.

Cunoașterea evoluției instituției se dovedește extrem de importantă și utilă pentru angajați, pentru că numai în acest mod pot fi identificate adevăratele disfuncționalități în fața permanentelor solicitări. Istoria ne oferă multe lecții, din care putem extrage învățăminte ce ne feresc de noi și mari greșeli.

Întreaga istorie a acestei instituții vine și în sprijinul noilor angajați, pe care îi ajută să își formeze o imagine despre sensul și semnificația valorilor, normelor, atitudinilor, conduitelor personalului, astfel încât să și le însușească pentru o adaptare adecvată la organizație.

Istoria acestei instituții include totalitatea împrejurărilor, faptelor și motivelor care au dus la întemeierea ei.

La data de 31 martie 1774, Administrația bănățeană a elaborat întâia dată un regulament privitor la serviciul pompierilor timișoreni³.

Acesta era alcătuit din 67 de prevederi referitoare la modul de organizare și desfășurare a intervențiilor în localitate, la modalitățile de prevenire a incendiilor specifice orașului Timișoara, dar instituia și recompense pentru cei care ajungeau primii la locul incendiului, precum și pentru aceia care se făceau remarcați pe timpul intervenției propriu-zise, dar și sancțiuni pentru persoanele care se eschivau de la această îndatorire publică ori nu îndeplineau măsurile ordonate, aplicându-se amenzi sau chiar pedepse corporale⁴.

³ Panțuru 1983, 15.

⁴ Serviciul județean Timiș al Arhivelor Naționale, *fond Comandamentul general Bănățean*, d. 28–33/1774, f. 214–216.

Totuși, Regulamentul de la acea dată ne arată că în Timișoara, ca de altfel în nici un alt oraș al țării, nu exista o organizație (militară sau chiar civilă) care să funcționeze continuu în scopul prevenirii și stingerii incendiilor, populația având întreaga răspundere. Din analiza acestui document reiese foarte clar modalitatea anevoioasă în care se acționa în situații de incendiu. În primul rând, trebuiau anunțate oficialitățile locale: primarul orașului era prima persoană care trebuia informată ori de câte ori izbucnea un incendiu, iar acesta trebuia să anunțe imediat Comisia Polițienească, care la rândul ei trebuia să informeze de îndată șeful Administrației Bănățene. Prin urmare, timpul de răspuns era unul foarte mare, având în vedere faptul că cei cu atribuții de pompieri (veniți din zone diferite ale orașului) nu erau nici pe departe primii anunțați despre evenimentul produs. Se considera important ca la fața locului să se prezinte „funcționarii primăriei, magistrații, meșterii hornari, zidari, dulgheri, fierari, rotari, lăcătuși, tâmplari, cu toate calfele lor, precum și arendașul serviciului de salubritate cu oamenii din subordine, toți cu uneltele lor profesionale” care abia, o dată adunați la un loc, trebuiau să asculte directivele primarului, cel care, așa cum am precizat mai sus, era comandantul tuturor acțiunilor de stingere.

Ulterior, s-au adus câteva îmbunătățiri privind modalitatea de organizare, în sensul în care a avut loc o divizare a localității pe vecinătăți, care cuprindeau suprafața câtorva străzi și în raza cărora vecinii aveau obligația de a asigura ordinea, curățenia caselor, de a păstra în condiții de funcționare aparatele de stingere a incendiilor, executând atribuții de pompier în caz de incendiu. Aceste vecinătăți erau administrate de doi vilici (de obicei, unul mai în vârstă și cu mai multă experiență și altul mai tânăr) care trebuiau să verifice coșurile de fum, să identifice posibilele surse de incendiu. Vecinătățile dispuneau de un regulament cu specific pompieristic, prin care se organizau câteva grupuri, echipate și dotate adecvat pentru acele vremuri (inițial cu găleți din piele, scări, târnăcoape și, ulterior, începând cu secolul al XVIII-lea, și cu pompe manuale, pe roți ori stropitori speciale) pentru a interveni în caz de incendii și cu atribuții clar stabilite: pielarii asigurau apa, tâmplarii demolau obiectivul incendiat, în timp ce meșterii hornari lichidau focul. În fruntea acestora era desemnată o persoană pe post de comandă.

Dacă începând cu anul 1799, a avut loc procesul de înființare și, treptat, de dezvoltare a pompierilor civili, din anul 1936 putem vorbi despre crearea și dezvoltarea instituției pompierilor militari la Timișoara.

Evoluția instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție

la calamități naturale și catastrofe a însemnat, în principiu, parcurgerea a trei stadii majore:

I. Primul stadiu, între anii 1936–1945, vizează crearea structurii militare a pompierilor, care, deși a fost situată încă de la bun început în afara politicilor vremii, a cunoscut numeroase influențe din partea sistemelor politice, sociale și administrative.

O dată cu procesul de modernizare a structurilor Corpului pompierilor s-a impus necesitatea stabilirii unor norme privind activitățile pompierilor (atât militari, cât și civili) la nivel național, astfel încât la data de 3 aprilie 1936 a fost elaborată o nouă Lege de organizare. Printre primele dispoziții s-a aflat și înființarea de unități noi care să acopere întreg cuprinsul țării. Astfel, la data de 1 iunie 1936 ia ființă Compania de Pompieri Militari Timișoara⁵, care prezenta un efectiv de: 1 căpitan, 2 ofițeri subalterni, 8 subofițeri și 80 de soldați și 3 cazărmi în cartierele Cetate, Prințul Carol și Fabric.

Un an mai târziu a fost înființată și Secția de Pompieri Lugoj⁶.

Trebuie precizat faptul că una dintre preocupările majore ale Comandamentului pompierilor a fost aceea de a cultiva tradițiile de luptă ale pompierilor militari, respectul față de eroii căzuți la datorie. Totodată se puna un accent deosebit pe educarea efectivelor în spiritul dragostei pentru instituția cărei îi aparțineau.

Caracterul vivace, trainic al valorilor și concepțiilor instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe a reprezentat cel mai însemnat factor de conservare și cimentare a culturii organizaționale. Atitudinile, ideile, credințele asumate întotdeauna de întreg personalul au dat forță personalității acestei instituții militare. De altfel, perpetuarea și consolidarea valorilor culturale ale acestei instituții i-au conferit acesteia perenitatea atât de utilă creșterii sale și valorizării de către cetățeni.

În 12 februarie 1937, Ordinul Marelui Stat-major nr. 5489 a impus alte câteva modificări privind structura organizatorică a Corpului pompierilor, printre care și reorganizarea acestuia în 7 grupuri teritoriale, Timișoara numărându-se printre acestea (alături de Craiova, București, Constanța, Galați, Iași și Sibiu)⁷.

Data de 13 august 1938 reprezintă un alt moment important în istoricul pompierilor timișeni, având în vedere reforma administrativ-teritorială din acea perioadă ce a determinat

reorganizarea Corpului pompierilor în 10 „grupuri ținutale”, Compania de pompieri Timișoara subordonându-se Grupului 10 Pompieri Timiș cu sediul la Timișoara⁸.

La 1 ianuarie 1940 – Grupul 10 Pompieri se compunea din: Compania Timișoara și Compania Arad, Secția Lugoj, Secția Deva, Secția Oravița și Pichetul Caransebeș. La 1 aprilie 1941 – Grupul 7 Pompieri Timișoara era format din 2 Companii de pompieri (Timișoara și Arad) și 7 Secții de pompieri (Lugoj, Turnu Severin, Târgu Jiu, Deva, Caransebeș, Oravița, Orșova).

Doi ani mai târziu, conform Ordinului Marelui Stat-major nr. 53924 din data de 12 august 1943, Corpul pompierilor s-a reorganizat (în condițiile cedărilor teritoriale din perioada războiului) în 7 grupuri⁹, astfel că Grupul 7 Pompieri Timișoara, avea următoarea componență: Compania de pompieri Timișoara, Compania de pompieri Arad, Secția de pompieri Beiuș, Secția de pompieri Caransebeș, Secția de pompieri Deva, Secția de pompieri Lugoj, Secția de pompieri Oravița, Secția de pompieri Orșova, Secția de pompieri Târgu Jiu, Secția de pompieri Turnu Severin.

II. Cel de-al doilea stadiu, între anii 1945–1968, vizează numeroasele și profunde schimbări generate de conducerea politică a vremii, în special în contextul postbelic.

Spre finele anului 1946 cadrul organizatoric general a suferit alte modificări și și-a consolidat următoarea structură: Inspectoratul general al pompierilor, 4 inspectorate regionale și 12 grupuri, 30 companii (7 de tip A cu peste 100 de oameni și 23 de tip B cu peste 50 de oameni) și 77 secții (40 de tip A cu 36 de oameni și 37 de tip B cu 28 de oameni)¹⁰. Acesta a fost momentul înființării Inspectoratului regional nr. 1 – Timișoara, cu grupurile 1 – Timișoara, 2- Lugoj, 3 – Craiova.

Conform O.M.A.I. NR. 725/56, la data de 04.01.1956 s-a desființat Direcția Pază contra incendiilor, Grupul Regional P.C.I. Timișoara a trecut în subordinea Direcției Regionale a Trupelor M.A.I., iar din punct de vedere administrativ a rămas în continuare la Direcția Regională M.A.I. Timișoara¹¹.

⁸ Panțuru 1983, 153.

⁹ Panțuru 1983, 154.

¹⁰ Panțuru 1983, 196–197.

¹¹ Arhiva Inspectoratului pentru Situații de Urgență al județului Timiș, *Registrul Istoric al Grupului de Pompieri „Banat” al județului Timiș, Registrele Istorice al Grupului de Pompieri „Banat” al județului Timiș, respectiv Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Banat” al județului Timiș*, nepaginat.

⁵ Panțuru 1983, 151–153.

⁶ Panțuru 1983, 152.

⁷ Panțuru 1983, 153.

Figura 1. Sediul al Companiei de Pompieri Militari Timișoara. / Abbildung 1. Sitz der militärischen Feuerwehrkompanie Temeswar.

Figura 2. Sediul al Companiei de Pompieri Militari Timișoara din 1936. / Abbildung 2. Sitz der militärischen Feuerwehrkompanie Temeswar 1936.

II. Cel de-al treilea stadiu, din 1968 și până în prezent, ilustrează schimbările produse ca urmare a noilor reorganizări administrativ-teritoriale ale țării noastre.

O dată cu desființarea regiunilor și crearea județelor, Inspekția de supraveghere pentru stingerea și prevenirea incendiilor din cadrul Grupului de pompieri încetează să mai funcționeze, fiind create la 1 martie 1968 trei Inspectorate Județene de prevenire a incendiilor la Timiș, Arad și Caraș-Severin.

Are loc o nouă organizare, Grupul de pompieri dispunând de Servicii care asigură Grupurile de pompieri din județele Arad, Bihor, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș.

La data de 1 iunie 1992 se înființează Pichetul de Pompieri Sănnicolau Mare în structura Companiei I Pompieri Timișoara.

La data de 1 decembrie 1994 a fost înființat Pichetul de Pompieri Buziaș, în subordinea Companiei II de Pompieri Timișoara. Tot la aceeași dată a fost înființat și Pichetul de Pompieri Făget, în subordinea Companiei de Pompieri Lugoj.

În 1 august 1995 Pichetul de Pompieri Buziaș devine Compania de Pompieri Buziaș.

Prin Decretul Președintelui României nr. 454 din 7 septembrie 1996, Grupului de Pompieri „Banat” al județului Timiș i-a fost acordat, în 26 octombrie 1996, Drapelul de Luptă, un moment plin de semnificație și emoție în istoria acestei unități militare.

În 15 martie 1998 se înființează Stația de Intervenție, Ajutor Medical Urgență și Descarcerare (S.I.A.M.U.D) în cadrul Detașamentului de Pompieri Timișoara 1, având în dotare o auto-specială tip Volkswagen, echipată cu aparatură și materiale de descarcerare și o autoambulanță tip Mercedes, echipată cu aparatură și materiale pentru urgență „0”, ambele provenite din donații.

Avându-se în vedere mărimea zonei de responsabilitate a instituției s-a impus necesitatea creării de subunități noi, astfel că la 1 mai 1998 a fost înființată Garda de Intervenție – Stingere Deta, în subordinea Stației de Pompieri tip I Buziaș, iar Compania I de Pompieri Timișoara devine Detașamentul de Pompieri „Timișoara 2 + S.I.A.M.U.D”, Compania II de Pompieri Timișoara devine Detașamentul de Pompieri „Timișoara 1”, iar Compania de Pompieri Lugoj devine Detașamentul de Pompieri „Lugoj”, având în subordine Garda de Intervenție – Stingere Făget.

În decembrie 2004, a fost înființat Inspectoratul pentru Situații de Urgență „BANAT” al județului Timiș, ca urmare a fuzionării Grupului de Pompieri „BANAT” cu Inspectoratul de Protecție

Civilă din Timiș. De la această dată, cele trei gărzi de intervenție (Deta, Făget și Sănnicolau Mare) se transformă în stații de pompieri.

O dată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 95 privind reforma în domeniul sănătății din anul 2006, denumirea S.I.A.M.U.D. Timișoara s-a schimbat, devenind S.M.U.R.D. Timiș.

Astfel, organizații ca inspectorate pentru situații de urgență, în competența pompierilor militari au intrat, alături de specifica intervenție de stingere a incendiilor și o serie de alte tipuri de misiuni: acordarea primului ajutor medical, limitarea și înlăturarea efectelor accidentelor de materiale periculoase, descarcerarea, intervenția la inundații, cutremure sau alunecări de teren și alte catastrofe.

Începând din 15 iulie 2006 s-au început demersurile pentru realizarea primei etape de profesionalizare a structurii, organizându-se concursuri de încadrare directă din sursă externă a 330 de posturi de subofițeri. În anul 2007 a avut loc cea de-a doua etapă de profesionalizare, organizându-se și de această dată concursuri de încadrare pentru 28 posturi de ofițer, 308 posturi de subofițer și 4 posturi de personal contractual.

La data de 19.12.2006 a fost trecut în rezervă ultimul contingent de militari în termen, iar de la această dată inspectoratul este încadrat numai cu cadre militare, funcționari publici, personal contractual, gradați și soldați voluntari.

Cu data de 15 iulie 2007 a avut loc o altă modificare a statului de organizare a inspectoratului, acesta fiind structurat după cum urmează: Comanda, Centrul operațional, Management organizatoric, planificare misiuni și resurse, Comunicații și informatică, Protecția informațiilor clasificate, Inspekția de prevenire, Serviciul logistic, Financiar, Biroul resurse umane, Juridic și contencios, Secretariat și documente clasificate, Informare și relații publice, Structuri de intervenție: Detașamentul 1 de Pompieri Timișoara, Detașamentul 2 de Pompieri Timișoara, Detașamentul de Pompieri Lugoj, Stația de Pompieri Deta, Stația de Pompieri Buziaș, Stația de Pompieri Sănnicolau-Mare, Stația de Pompieri Făget.

Toate aceste stadii de evoluție scot în evidență că această instituție constituie un tezaur de perseverență, spirit de prevedere, înțelepciune pe care nu avem voie să-l neglijăm, iar angajații acestei structuri trebuie să participe în mod activ în tot ce presupune scoaterea la lumină și păstrarea tradiției – aspecte primordiale în trăinicia acestei arme.

Modul în care a luat naștere această instituție militară și perioada în care s-a dezvoltat au transmis în decursul anilor un set de valori, ritualuri, credințe reflectate în actuala ei „personalitate”.

Trecutul îndelungat al acestei instituții, tradiția sa bogată, a făcut-o să învingă, numeroasele probleme apărute în decursul anilor, inclusiv legate de fluctuația de personal (mai ales în perioada milita-rilor în termen), de supraviețuire, ceea ce demonstrează cultura sa puternică de azi.

Cum fiecare cultură are un caracter personal, cultura reprezintă și o formă de individualizare, ce poate fi analizată și explicată pornind în special de la om, întrucât atât fondatorii, cât și purtătorii acesteia sunt oamenii.

Personalul fiecărei instituții prezintă o manieră proprie de abordare a faptelor, după cum le-a moștenit de la antecesorii lor, iar păstrarea setului de valori de bază ale trecutului formează cultura.

Majoritatea ritualurilor și deprinderilor individuale s-au imprimat puternic în conștiința instituției dând naștere unor modele în mintea angajaților. Modurile de salut, stilul de comunicare ori modalitățile de comportament au consolidat în timp profilul cultural identitar.

Alături de oamenii implicați în cadrul organizației, de procesul de socializare, de mediul în care instituția își desfășoară activitatea, trecutul organizației reprezintă unul dintre elementele fundamentale care influențează hotărâtor cultura organizațională.

Istoria organizației are un impact puternic asupra culturii sale. Principiile, normele, valorile construite și transmise pe parcursul anilor de comandanți puternici sunt potențate de fiecare eveniment din viața organizației și nu sunt alterate în decursul fenomenelor de schimbare organizațională. Personalități de seamă, precum colonelul Tudose Teodor și plutonierul major Chilim Gheorghe (care au fost decorați cu medalia „Comemorativă Cehoslovacă” pentru participarea la eliberarea Cehoslovaciei, conform ordinului D.P.C.I. Nr. 06609 din data de 06.08.1965), căpitanul Paraschivescu Matei, maiorul Peneș Alexandru, maiorul Efstatiade Vasile, căpitanul Antonie Ioan (decorat cu titlul de Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”) ș.a.m.d. au marcat existența pompierilor, contribuind la formarea unei culturi organizaționale puternice. Acest lucru a făcut ca instituția militară specializată în stingerea incendiilor să ajungă una de mare însemnătate în cultura românească, instituție care a beneficiat mereu de respectul și încrederea populației.

Pe lângă etapele evolutive din istoricul pompierilor timișoreni, tot în categoria elementelor vizibile ale culturii organizației și cu un impact puternic asupra celor care intră pentru prima dată în această instituție trebuie menționate și¹²:

A. Produsele artificiale

A.1. Produsele fizice

Sub acest aspect sediile instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe au fost consolidate, extinse și modernizate de-a lungul timpului, așa încât zestrea edilitară a instituției întrunește astăzi condițiile materiale ce fac o viață profesională plăcută, comodă și igienică și care înlesnesc o pregătire e calitate a personalului existent.

Clădirile sunt concepute pentru a oferi un minim de confort personalului angajat, prin spații rezervate tuturor tipurilor de activități, conform normelor specifice impuse. Cu toate acestea, este evidentă nevoia de continuare a procesului de modernizare instituțională (cu accent deosebit pe tehnica de intervenție) pentru a se asigura o creștere a eficienței acțiunilor de prevenire și intervenție în scopul asigurării unui grad mai mare de securitate pentru cetățeni.

Configurația birourilor, mobilierul, indică accentul pus pe securitate informațiilor (fișete metalice, sigilii), aspect caracteristic instituțiilor militare.

Pentru recuperarea acelor pompieri care au suferit diferite accidente pe timpul intervențiilor, s-a înființat încă din anul 1929 o „Casă de repaos și refacere” la Mamaia, iar în anul 1935, tot pentru același scop a fost inaugurată și „Vila de la Bălățești”¹³. În ceea ce privește tehnica folosită, aceasta a cunoscut și ea un progres semnificativ.

În anul 1945, o dată cu încheierea războiului, pompierii români treceau printr-o situație delicată, din cauza problemelor privind dotările. La cel moment, în Timișoara existau doar 4 autospeciale. O etapă importantă în istoria instituțiilor noastre militare specializată în stingerea incendiilor a fost reprezentată de perioada după anul 1950 când Întreprinderea Metalurgică Bănățeană din Timișoara a început să producă autospeciale, piese și accesorii destinate stingerii incendiilor.

În cadrul Întreprinderii Metalurgice Bănățene (IMB), devenită ulterior S.C. „Uzinele Mecanice Timișoara”, s-a fabricat începând cu anul 1950 un model de autopompă cisternă (APC), pe șasiu Praga RN care era, de fapt, o variantă îmbunătățită a modelului produs până atunci de Întreprinderea „Victoria Arad”. Acest tip de autopompă, precum și motopompele IMB produse ulterior, au reprezentat principala tehnică de luptă a unităților de pompieri din întreaga țară cu un aport însemnat la buna organizare a intervențiilor în caz de incendiu, precum și la îmbunătățirea pregătirii pentru

¹² Vastag 2014, 193–195.

¹³ Panțuru 1983, 163.

luptă a efectivelor. Întreprinderea Metalurgică Bănăţeană a produs şi a distribuit unităţilor de pompieri din ţara noastră peste 600 de maşini auto, 400 de motopompe, 30 de tipuri de accesorii de luptă împotriva incendiilor (ţevi generatoare de spumă de 2500 şi 5000 l/min., amestecătoare de linie, toate tipurile de ţevi de refulare colectoare, racorduri şi chei de racordare, distribuitoare, hidranţi portativi etc.), acest lucru realizându-se în mai puţin de 7 ani. În anul 1952 s-a trecut la fabricarea unui model mult îmbunătăţit de autopompă cisternă construită pe autoşasiul camionului ZIS-150 (adus din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste) care dispunea de un cazan de 2300 litri de apă, un rezervor de 100 litri de lichid spumant şi transporta şi diferite accesorii p.s.i. în greutate de 950 kg, iar masa totală echipată de intervenţie era de 9250 kg. Autospeciala avea motor în 4 timpi, cu consum de benzină, capacitate cilindrică de 5550 cmc şi o putere de 82 CP la 2400 rotaţii/min. Deplasarea acesteia se realiza cu o viteză maximă de 65 km/h, iar echipajul de intervenţie era format din 7 servanţi pompieri. În acelaşi an, tot la Întreprinderea Metalurgică Bănăţeană a fost preluată, proiectată şi fabricată şi motopompa IMB-53 (conform informaţiilor tehnice dobândite din Cehoslovacia). Aceasta avea un motor în 4 timpi, cu putere de 45 CP la 2500 rotaţii/min, iar pompa centrifugă producea un debit de 1800 l/min. (la 8 bari) sau 900 l/min. (la 12 bari). Motopompa IMB-53 a început să fie realizată în serie începând cu anul 1953 şi distribuită apoi în toate unităţile de pompieri¹⁴.

Perioada 1954-1974 a fost una extrem de importantă pentru realizarea mijloacelor tehnice pentru pompieri, fabricile noastre susţinând în totalitate producţia de autospeciale cu apă, spumă şi pulberi la nivel naţional. Elaborarea, realizarea planurilor de construcţie, autorizarea şi monitorizarea procesului tehnologic de producere a maşinilor de stins incendii au implicat întotdeauna, pe lângă contribuţia specialiştilor Uzinei Mecanice Timişoara (sau al celorlalte fabrici), şi implicarea acelorora din cadrul Comandamentului Trupelor de Pompieri. Proiectantul de bază a fost Institutul de cercetare şi proiectare de utilaj tehnologic, maşini de ridicat şi transportat Timişoara, în timp ce furnizorul principal a fost reprezentat de Uzinele Mecanice Timişoara, unde avea loc luarea în primire a lucrărilor pe baza unor ample verificări calitative şi cantitative, sub îndrumarea unei comisii militare formate din membrii ai Comandamentului Trupelor de Pompieri. În

principal, autospecialele erau proiectate pe şasiuri tip SR, IMS, TV cu motoare pe benzină prilejuind o echipare corespunzătoare a unităţilor şi subunităţilor de pompieri cu noi autospeciale şi accesorii care să le înlocuiască pe cele existente din perioada războiului, în cea mai mare parte de producţie străină. Din anul 1954, timp de trei ani, au început să fie produse la UMT, după modele germane, ejectoare pentru ape mici, tunuri de apă, aparate de spălat furtunurile, precum şi alte numeroase dispozitive p.s.i., în sistemul DIN. În perioada 1955-1956 s-a fabricat la Timişoara cea mai puternică pompă din componenţa maşinilor de luptă împotriva incendiilor din dotarea unităţilor de pompieri din ţara noastră de la acel moment (pompă cu un debit de 3000 l/min. la o presiune de 8 bar), înlocuind astfel motopompa Sigma de pe APCT – Skoda 706. În acest timp au fost create şi echipamentele de protecţie din material impermeabil, cele anticalorice din azbest, precum şi măştile cu filtre împotriva gazelor şi fumului. Autopompa cisternă cu tun (cu două ţevi de apă şi spumă, cu bătaie de 50-70 m – orizontal şi 35-50 m – vertical), APCT-SR 114 – Delfinul a fost cea din urmă autospecială introdusă în procesul de fabricaţie la Uzinele Mecanice Timişoara, cu motor pe benzină de 140 CP, tip SR 211, cu un rezervor de 2500 l pentru apă, altul de 100 kg pentru praf şi încă unul de 150 l pentru detergenţi şi cu un tambur cu furtun de refulare tip „D”, cu lungime de 30 m. Existau şi dezavantaje în cazul acestei maşini, ca de exemplu instabilitatea în circulaţia cu viteză mai mare în special în zonele de curbă, din cauza greutăţii sale mari, puntea din faţă fiind supraîncărcată cu 5% peste valoarea acceptată. Deasemenea, autospeciala nu conferea vizibilitatea optimă prin parbriz şi geamurile laterale, fiind mătuite prea repede din cauza stiplexului de 16 mm grosime, asigurându-i durabilitatea la explozii. La acel moment, pompa centrifugă a acesteia era susceptibilă de randamentul cel mai ridicat, având un debit de 2500 l/min. la 10 bari şi 1000 l/min. la 20 bari. Această autospecială a reprezentat şi modelul după care s-a iniţiat un nou producător: fosta IRA 3 Olteniţa din Bucureşti. În anul 1993 la UMT a fost asimilată şi autospeciala ASp SII-R-26256, iar în anul următor a fost omologată ASp ISI-R-26256 DF – ultima autospecială realizată la noi în ţară – o autospecială de intervenţii şi salvare de la înălţimi, proiectată la Institutul PROMPT – S.A. Timişoara (după îndelungi şi fructuoase colaborări cu Comandamentul Trupelor de Pompieri) şi fabricată la S.C. UMT – S.A. Timişoara¹⁵.

¹⁴ Arimia, *et alii*. 1996, 325-326.

¹⁵ Arimia *et alii* 1996, 328-339.

După 25 de ani de situare în poziția de deschizător de drumuri în producția de autospeciale p.s.i. (perioadă în care au fost fabricate peste 200 de autospeciale de stingere a incendiilor), Uzinele Mecanice Timișoara își încheie la sfârșitul anului 1974 activitatea de construcție a mașinilor de luptă contra incendiilor¹⁶.

Prin urmare, în decursul existenței lor (începând cu 1936 când a fost înființată Compania de Pompieri Militari Timișoara și până în prezent, când vorbim despre Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Banat” al județului Timiș), specialiștii în stingerea incendiilor și intervenția la calamități naturale și catastrofe, trecuți între timp în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, au folosit, pe rând, tulumbe, sacale, care de unelte de tip Knaust (1882), autopompe cisternă și motopompe (produse chiar la Timișoara) ori stingătoare manuale cu praf și spumă – „Pompier” (produse la Arad), până la autoutilitate Mercedes Vito 110 D, pentru descarcerarea în caz de accidente rutiere grave, autospeciale IVECO Magirus, autoșenilată amfibie pentru salvarea persoanelor din medii izolate, în condiții dificile de acces, un centru mobil de comandă și control. Vorbim azi, deci, de un parc auto modern și performant, cu mașini utilizate și dotate cu echipamente conform ultimelor standarde europene, destinate intervențiilor în situații de urgență.

Privitor la ținuta din timpul intervențiilor, Decretul 63/1845 a fost documentul oficial prin care s-a hotărât necesitatea introducerii uniformei în rândul pompierilor. Aceasta era de culoare bleumarin și era alcătuită dintr-un veston (în față lung până la genunchi, iar în spate tip coadă de rândunică, cu guler și manșete roșii), pantaloni (cu vipuști roșii) și cască de alamă (în față având ca stemă vulturul și pe creastă o coamă neagră din păr de cal)¹⁷.

Cu timpul ținuta militarilor-pompieri a cunoscut îmbunătățiri succesive, în principal determinate de dezvoltarea economiei țării. Personalul aflat în funcție de conducere avea prevăzută atât o ținută de serviciu și de zi, cât și una de ceremonie. S-a urmărit ca materialele din care erau croite ținutele (sumanul, abaua) să fie produs de industria casnică și articolele de încălțăminte să fie lucrate de meșteșugari. O dată cu Ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr. 50 din data de 29 decembrie 1947 pompierii militari s-au putut bucura de gratuitatea uniformei. Anul următor ofițerii au primit costume din camgarn și mantale din postav

de foarte bună calitate, subofițerii și maiștrii militari au beneficiat de uniforme din postav tip școală militară, iar militarilor în termen le-au fost distribuite costume din bumbac (înlocuite la scurt timp cu ținuta de tip rubașcă) și pufoaice¹⁸.

În perioada anilor 1950–1956, pentru toate categoriile de militari au fost introduși epoleții și însemnele de grad, iar toate elementele din ținută aveau gravate inițialele „R.P.R.”. Mai târziu, între anii 1957 și 1962 se revine la ținuta tradițională a armatei române, cu uniforma deschisă la gât, cu patru buzunare, confecționată din camgarn 75% la subofițeri și 100% lână la ofițeri. Pentru sezonul cald, pentru echiparea pompierilor erau prevăzute cămăși-bluză. Ulterior, în perioada 1962–1967, a fost introdusă uniforma de ceremonie, 100% lână din gabardină bleumarin, cu centură galbenă cu fir auriu și stilet. Toate bluzele și vestoanele aveau la spate un șliț, în timp ce cizmele militarilor în termen erau înlocuite cu bocancii cu carâmb înalt. După anul 1970, costumele ofițerilor pentru perioada caldă confecționate din pânză au fost înlocuite cu cele din stofă de tergal, iar din anul 1972, în funcție de nivelul de pregătire, generalii și ofițerii aveau eghileți dublii sau simplii la uniforme, iar pe șepcilor tuturor ofițerilor erau așezate curelușe cu șuitaș (și petlițe și frunze de stejar metalice pe cozorocul șepcilor ofițerilor superiori)¹⁹.

Odată cu Decretul nr 68 din data de 5 martie 1980, au fost adăugate următoarele articole: capela românească, boneta cu cozoroc, ținuta de instrucție și aplicații pentru ofițeri. Ținutele subofițerilor și militarilor în termen au revenit la epoleții și însemnele de grad care existau până în anul 1948, iar echipamentul tip rubașcă a fost înlocuit cu costumul din postav cu patru buzunare cu clapă. Cu timpul, calitatea țesăturilor a început să fie una din ce în ce mai slabă (mai ales după 1988). Pe lângă acest lucru, ordinele primite făceau ca durata de serviciu a diferitelor piese din uniformă să fie prelungită, motiv pentru care, deși pompierii făceau eforturi pentru a-și menține într-o stare cât mai bună ținuta, aceasta ajungea de multe ori să devină neadecvată. Totuși, după revoluția din 1989, s-a revenit la normele de echipare din perioada interbelică pentru armata noastră; s-a introdus uniforma de oraș pentru militarii în termen și s-a creat o croială specific românească. În privința însemnelor de grad, tresele au înlocuit stelele ofițerilor, iar emblemele au fost prevăzute cu stema României democratice²⁰.

¹⁶ Arimia *et alii* 1996, 328.

¹⁷ Arimia *et alii* 1996, 341.

¹⁸ Arimia *et alii* 1996, 343.

¹⁹ Arimia *et alii* 1996, 344.

²⁰ Arimia *et alii* 1996, 345.

Figura 3. Ecuson pentru uniforma pompierilor militari (1993) / Abbildung 3. Abzeichen für die Uniform der Militärfeuerwehr (1993). (Sursa: Arimia, Vasile. Fărău, Cornelia. Grigorie, Ioana. Popovici, Natașa. Rădulescu, Iuliana. (1996). *Istoria pompierilor militari bucureșteni*. Ediția I. București: Editura Luceafărul).

Figura 4. Ținuta pentru pompierii militari. / Abbildung 4. Das Outfit der Militärfeuerwehrleute. (Sursa: Arimia, Vasile. Fărău, Cornelia. Grigorie, Ioana. Popovici, Natașa. Rădulescu, Iuliana. (1996). *Istoria pompierilor militari bucureșteni*. Ediția I. București: Editura Luceafărul).

Chiar și denumirile purtate în decursul anilor de această instituția militară din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe, reprezintă tot un aspect al produselor fizice ale culturii organizaționale, prin care au comunicat întotdeauna anumite mesaje culturale și prin care s-a conturat imaginea acesteia.

Denumirea purtată în prezent este solidificată prin însemnul heraldic al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (Figura nr. 5), alcătuit din elemente preluate din stema României și a Ministerului Afacerilor Interne, după cum urmează: scutul mare albastru (exterior), acvila, scutul mic purpuriu (interior), situat pe pieptul acvilei (având compoziție specifică IGSU) – elemente de compoziție preluate din stema României; ramura verde de măslin, care înlocuiește sceptrul din stema țării – este un element preluat din heraldica Ministerului Afacerilor Interne.

Semnificația elementelor însumate:

a) acvila cruciată, aurie, cu capul îndreptat spre dreapta, cu aripile deschise, ciocul și ghearele roșii, având în cioc o cruce ortodoxă de aur, în gheara dreaptă o sabie de argint și în cea stânga o ramură de măslin verde – reprezintă un simbol al păcii și ordinii;

Figura 5. Însemnul heraldic al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență. / Abbildung 5. Wappen des Generalinspektorats für Notsituationen.

b) două topoare argintii încrucișate în săritoare, suprapuse de o cască de pompier așezată în profil – reprezintă însemnele pompierilor militari folosite din a doua jumătate a secolului al XIX-lea;

c) grenada argintie explodând – face trimitere la participarea pompierilor militari la Războiul pentru cucerirea Independenței de Stat a României;

d) ramurile argintii de stejar – sugerează forța, puterea și o autoritate veche;

e) ramura verde de măslin – este simbolul păcii și al ordinii.

Sub acvilă, în partea inferioară, pe o eșarfă albă este scrisă cu majuscule negre deviza: AUDACIA ET DEVOTIO (CURAJ ȘI DEVOTAMENT).

Culorile utilizate în heraldica inspectoratului au următoarele simbolistici: purpuriul: noblețe, autoritate; albul: pace, sobrietate; argintiul: sacru, puritate; auriul: realizări, înțelepciune; roșul: curaj, sacrificiu; galbenul: energie, optimism; verdele: determinare, concentrare; albastrul: perseverență, ordine.

A.2. Comportamentele se regăsesc în ritualurile și ceremoniile ocazionate cu diferite prilejuri la nivelul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale:

a. ritualuri de trecere (spre exemplu: promovările, numirile pe funcție, care au marcat dintotdeauna modificări importante ale poziției sau statutului personalului);

b. ritualuri de delimitare a frontierelor acestei instituții militare (încă din momentul înființării, regulamentele disciplinei militare au oferit precizări cu privire la diferitele modalități de aplicare a sancțiunilor pentru militarii cu abateri disciplinare).

c. ritualuri de realizare – personalului instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale, ca de altfel tuturor cadrelor militare, participanți la acțiuni militare, în mod individual sau colectiv, li s-au acordat întotdeauna, în condițiile legii, decorații, distincții militare, precum și titluri onorifice. Totodată, actele de eroism, curaj și devotament în executarea misiunilor, precum și meritele deosebite în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, au fost și sunt recompensate cu decorații.

Pentru vechime în activitate și rezultate meritorii, cadrelor militare li se pot conferi, în condițiile legii, decorații, distincții militare, medalii, ordine militare, precum și titluri onorifice (în prezent acest lucru este reglementat de art. 28, art. 29 (1), (2) și (3) din Ordinul Nr. M.64 din 3 iulie 2013 pentru aprobarea Regulamentului disciplinei militare).

d. ritualuri de depășire a conflictelor, a situațiilor de stres, organizate de comandanți (în prezent și de ofițerul psiholog) pentru a restabili echilibrul psiho-emoțional și bunele relații între părțile aflate temporar în stare de tensiune.

e. ritualuri integratoare – la nivelul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale ritualurile și ceremoniile integratoare s-au desfășurat mereu sub forma unor reuniuni, competiții sportive, cu diferite ocazii (28 februarie – Ziua Protecției Civile, 8 Martie, 13 Septembrie – aniversarea Zilei Pompierilor din România, 1 Decembrie – Ziua Națională a României, precum și cu ocazia efectuării evaluării anuale a activității inspectoratului). Acestea au avut și au o însemnată importanță, deoarece oferă prilejul angajaților serviciilor de urgență profesionale din fiecare județ de a se cunoaște mai bine, de a comunica și în mod informal și de a se destinde într-un mediu relaxant.

Important de precizat este faptul că data de 13 Septembrie a fost sărbătorită dintotdeauna ca fiind Ziua pompierilor din România, fapt oficializat abia după război și prevăzut în Legea 121 din 1996 privind organizarea și funcționarea Corpului Pompierilor Militari și preluat prin Hotărârea de Guvern nr. 1490 din 2004 pentru aprobarea regulamentului de organizare și funcționare a Inspectoratului General pentru Situații de Urgență.

De asemenea, în urma unei adrese a conducerii Corpului de Pompieri Militari, din anul 1997, către Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, cu solicitarea de a stabili ca sfânt protector al acestei instituții fie pe Sfântul Mucenic Corneliu Sutașul (13 septembrie), fie pe Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș (15 septembrie), s-a încuviințat ca Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș să devină patronul spiritual al tuturor pompierilor români.

Această hotărâre a fost luată ținându-se cont de calitățile spirituale, viața și minunile săvârșite, printre care și salvarea bisericii din Timișoara – Mehala și a unei zone a orașului de la un teribil incendiu, în perioada când acesta ocupa scaunul de mitropolit la Timișoara (1650–1653). Legat de această întâmplare circulă chiar și o legendă care spune că izbucnind un puternic incendiu în partea de apus a Timișoarei, Iosif a venit în fața bisericii ținând în mâini Sfintele Taine și a rostit cu toată puterea credinței rugăciuni, ceea ce a făcut ca Dumnezeu să trimită o ploaie torențială, încât focul a fost stins, iar oamenii au fost salvați. După trei zile petrecute doar în chilia sa, ieșind în lume a observat cum pe dosul palmei stângi i-a

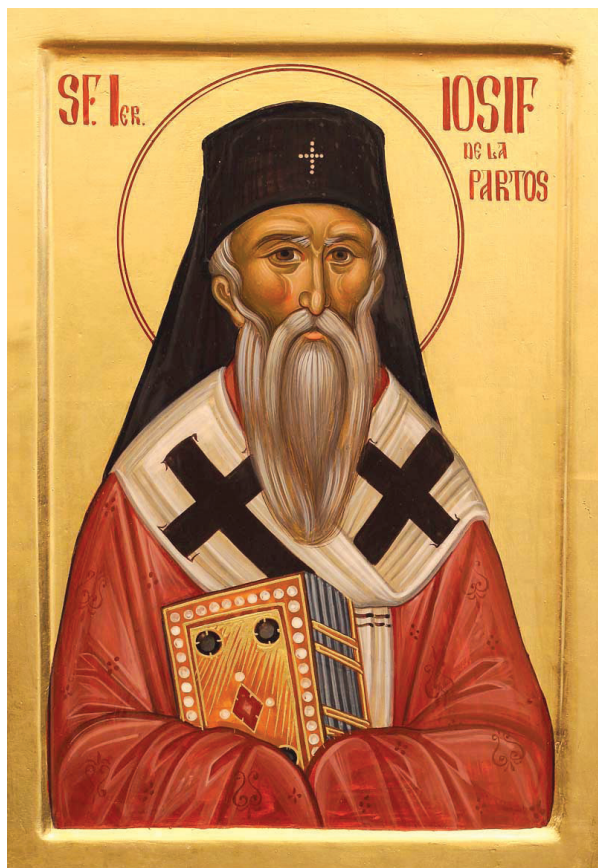

Figura 6. Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș. /
Abbildung 6. Der Hl. Hierarch Josef der Neue von Partoș.

apărut semnul sfintei cruci ca simbol al milostivirii dumnezeiești din momentul incendiului.

Chiar și Acatistul care îi este dedicat face referire la acel eveniment: „Ca să arăți marea ta milostivire pentru turma ta și râvna ta pentru slobozirea ei din toate nevoile ce o împresurau, atunci când pârjolul focului s-a întins să cotropească toată cetatea Timișoarei, nu ai fugit ca un fricos, ci ai stat ca un viteaz, biruind puterea focului, prin rugăciunea ta mai fierbinte decât vâlvătaia focului, scăpând neatinsă biserica slujirii tale și oprind, prin ploaie năprasnică, pe care cerul a trimis-o ție în ajutor, întinderea focului...”²¹.

Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Ocrotitor al Mitropoliei Banatului, ale cărui moaște se cinstesc în Catedrala ortodoxă Mitropolitană din Timișoara, este sărbătorit în calendarul creștin ortodox în fiecare an la 15 septembrie, dată la care se află în sărbătoare toate unitățile de pompieri din țara noastră.

Orașul Timișoara a fost afectat în mai multe rânduri de incendii devastatoare și alte dezastre de

mari proporții, la care echipajele instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe nu au ezitat nici o clipă să participe.

Dintre cele mai de seamă acțiuni de luptă, le voi trece în revistă pe cele realizate la următoarele evenimente²²:

- Incendiul izbucnit la Filiala Arhivelor Statului Timișoara, la data de 19 ianuarie 1965, când Companiile de Pompieri 1 și 2 Timișoara s-au remarcat printr-o acțiune promptă și extrem de eficace;

- Incendiul violent din seara zilei de 2 octombrie 1975 la Stația de îmbuteliere a gazelor lichefiate din Timișoara unde, în urma unor acțiuni în condiții de permanent pericol de explozie a rezervoarelor cu gaz și a buteliilor pline, s-a reușit lichidarea incendiului, prevenindu-se o mare catastrofă;

- Incendiul puternic izbucnit la secția „Anhidridă stanică” a Combinatului Petrochimic Solventul Timișoara, în dimineața zilei de 30 ianuarie 1983, la care Gărzile de Intervenție din Compania I și II Pompieri Timișoara au acționat operativ și eficace, în condiții foarte grele.

- Incendiul izbucnit la sonda de gaz în exploatare 103 Călacea, aparținând de schela de extracție – Șandra, în noaptea de 23/24 martie 1985, când Gărzile de Intervenție din Compania I și II Pompieri Timișoara au acționat cu curaj și pricepere în condiții de temperatură înaltă degajată de arderea gazului metan și a gazolinei din sondă, a pericolului permanent de rupere a capului de exploatare, exploziei a două butoaie cu gazolină cu punerea în pericol a personalului acțiunii, reușind lichidarea incendiului în minimum de timp;

- În perioada Revoluției din anul 1989, Unitățile de Pompieri din Timișoara s-au confruntat cu probleme deosebite generate de un număr foarte mare de incendii, declanșate simultan, în zone diferite ale municipiului și în marea majoritate noaptea. Intervențiile la incendii s-au desfășurat cu dificultate din cauza blocării unor artere principale. Comandanții, șoferii și servanții au dovedit și în aceste situații curaj, rezistență fizică, umanism, loialitate, patriotism și înalt profesionalism;

- Puternica explozie la instalația de maturare a Secției Lacuri a SC „Azur” S.A. Timișoara, în noaptea de 10/11 noiembrie 1993, când amestecul de rășini și toluen a fost împrăștiat pe 7 rezervoare

²¹ Icosul 7 – *Viața și Acatistul Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș Mitropolitul Banatului*. (2013). Colecția Acatiste și Vieți de Sfinți. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă

²² Arhiva Inspectoratului pentru Situații de Urgență Banat al județului Timiș, *Registrele Istorice al Grupului de Pompieri „Banat” al județului Timiș, respectiv Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Banat” al județului Timiș*, nepaginat.

cu capacitățile de 25 mc.; 35,5 mc și 40 mc., incendiindu-le mantalele exterioare, precum și lichidul din cuva de retenție. Acționând în condiții foarte grele, forțele participante au reușit să localizeze și să lichideze incendiul în limitele găsite;

- Incendiul izbucnit la birourile Teatrului German din Timișoara în dat de 9 mai 2003, unde, în urma intervenției a celor două detașamente de pompieri din Timișoara și a grupei operative, au fost salvate 25 de persoane, incendiul fiind lichidat după aproximativ jumătate de oră;

- Evenimentele provocate de inundațiile din perioada 14.04–15.06.2005 la care personalul Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Banat” al județului Timiș, alături de celelalte forțe de cooperare participante, au depus eforturi considerabile pentru limitarea și înlăturarea efectelor acestora, asanarea teritoriilor de apă în exces și pregătirea terenurilor pentru reconstruirea caselor distruse.

Aceste acțiuni sunt o parte infimă dintr-o multitudine ce atestă înalta capacitate de luptă a tuturor subunităților, spiritul de sacrificiu și buna pregătire tehnico-tactică a efectivelor, pentru care s-au primit numeroase citări prin ordin de zi pe unitate, diplome de „Subunitate de frunte”, insigne „Militar de frunte”, „Certificate de bună apreciere”, avansări la gradul următor, scrisori de mulțumire din partea conducerii unor obiective și din partea unor cetățeni.

A.3. Produsele verbale cuprind limbaje, sloganuri, povestiri, mituri, istorioare prin care se transmit mesaje culturale. Spre exemplu, motto-ul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale rezumă rațiunea sa de a exista: „Permanent în slujba cetățenilor, mereu deschiși față de mass-media”.

B. Actori și eroi

Actorii care au evoluat și evoluează în cadrul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale se remarcă prin dinamica și diversitatea misiunilor la care participă (stingerea incendiilor la clădiri, păduri, vegetații, căutarea și salvarea din ape și spații închise, limitarea pagubelor produse de inundații, alunecări de teren, mișcări seismice, epidemii, epizootii, înzăpeziri, secetă, acordarea primului ajutor medical și transportul victimelor la unitățile spitalicești, descarcarea victimelor diferitelor accidente, intervenția în caz de accidente chimice, bacteriologice, radiologice și nucleare sau alte tipuri de calamități naturale sau antropice, asanarea teritoriului de muniție

neexplodată și distrugerea acesteia) și care au un caracter foarte impredictibil.

Așa cum este de așteptat, „eroul” acestei instituții este personalul încadrat, fiecare angajat în parte, care are ca scop major prevenirea, protejarea și salvarea de vieți. De altfel, în ceea ce privește încrederea cetățenilor pentru instituțiile statului, serviciile de urgență profesionale se situează de ani buni în top (surclasând chiar și biserica sau armata). Acest lucru poate fi o mică consecință și a ideii conform căreia cu cât o instituție este mai veche, cu atât istoricul său are o capacitate mai mare de influență.

C. Perspective

Perspectivile în cadrul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale sunt cel mai bine evidențiate prin strategiile acestei instituții (în prezent: managementul riscurilor în situații de urgență)

D. Valori, normele, principiile de bază.

În rândul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale putem vorbi despre următoarele:

Valori: curaj, devotament, echitate, empatie, discreție, integritate, respect.

Pompierii dovedesc întotdeauna vitejie și capacitate de a înfrunta focul, natura, timpul. Ei pun în slujba persoanelor aflate în situații limită toată iscusința, dragostea și priceperea de care dispun. Curajul de care dau dovadă în orice împrejurare nu denotă neapărat lipsa temerilor, ci biruirea acestora.

Cultura organizațională a pompierilor timișoreni dăinuie prin întipărirea tuturor acestor valorilor în conștiința personalului care este un important element de legătură în canalul prin care acestea sunt comunicate mai departe, noilor angajați.

Norme: cele reglementate prin ordinele și regulamentele militare.

Principii de bază: munca în echipă, implicare, activitate bazată pe rezultate, pregătire, putere, responsabilitate, disponibilitate.

Fiecare intervenție este coordonată etapă cu etapă, se lucrează în echipă, în cadrul căreia toată lumea știe exact ce are de făcut, nefiind loc de ezitări; adeseori înțelegerea este din priviri, fără prea multe cuvinte, neavând la dispoziție prea mult timp.

Miturile în organizație – sunt componente importante ale culturii organizaționale care fac

referire la istoricul faptelor care au generat diferite comportamente, reușite din trecut, oameni de seamă ai instituției, vizionarii care au transformat organizația, care i-au dat o alta direcție.

La nivelul instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale, miturile au vizat mai mereu „inerțiile mentale” înrădăcinate istoric cu privire la toate sistemele militare: cultură organizațională rigidă, reguli și proceduri stricte, multiplă subordonare etc..

Despre personalul militar se știe că lucrează într-un mediu strict, dominat de ordine și regulamente, motiv pentru care în mentalul colectiv apar adesea ca persoane rigide, dure. Însă, ca orice structură militară în care angajații, înainte de toate, au nobila misiune de a salva vieți omenești, instituțiile militare specializate în stingerea incendiilor se bazează pe oameni sensibili, care conștientizează cât de mult este nevoie de prezența și ajutorul lor, având îndatoriri atât față de oamenii aflați în situații limită, cât și față de colegii cu care pleacă la intervenții. Nu este lăsat nimic la voia întâmplării, nu se poate vorbi despre activități rutiniere sau despre intervenția obișnuinței, salvatorii nu știu niciodată ce îi așteaptă atunci când se dă alertarea pentru intervenție, fiecare misiune este unică, are particularitățile sale ce implică o anumită doză de adrenalină.

În legătură cu partea invizibilă a culturii organizaționale, aceasta se referă la elementele propriu-zise ale acesteia, din care rezultă cele vizibile; fundamentale sunt aici credințele împărtășite de angajați: acelea de a depune toate eforturile pentru a sprijini comunitățile, cetățenii și echipele de răspuns în demersul de a construi, susține și perfecționa capacitățile necesare protecției și intervenției, de a se pregăti pentru, proteja împotriva, răspunde la și recupera după consecințele tuturor tipurilor de dezastre și a reduce, pe cât posibil vulnerabilitatea comunităților la riscurile la care sunt expuse.

Mulțumiri

Această lucrare a fost co-finanțată din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013, cod contract: POSDRU/107/1.5/S/155559, Cercetări doctorale multidisciplinare competitive pe plan european (CDocMD).

BIBLIOGRAFIE

Serviciul județean Timiș al Arhivelor Naționale, *fond Comandamentul general Bănățean*.

Arimia et alii 1996,

Vasile Arimia, Cornelia Fărău, Ioana Grigorie, Natașa Popovici, Iuliana Rădulescu, *Istoria pompierilor militari bucureșteni*. București, (1996).

Bibu 2002,

N. A. Bibu, *Management comparat – o abordare interculturală, o abordare modernă* (ediția a II-a), Timișoara, (2002).

Buzărnescu 1995,

Șt. Buzărnescu, *Introducere în sociologia organizațională și a conducerii*, București, (1995).

Panțuru 1983,

Ion Panțuru, *File din istoria pompierilor români*, București, (1983).

Arhiva Inspectoratului pentru Situații de Urgență Banat al județului Timiș, *Registrele Istorice al Grupului de Pompieri „Banat” al județului Timiș, respectiv Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Banat” al județului Timiș*.

Statutele Reuniunii Pompierilor Voluntari din Jimbolia, 25 septembrie 1927.

Vastag 2014,

I. Vastag, *The typicality of organizational culture at the level of professional emergency services in the West of Romania*. în *Modern research in health, education and social sciences*, coordonat de Milcu Marius, Wubbolding E. Robert, Testoni Ines, București, (2014).

Viața și Acatistul Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș Mitropolitul Banatului, Colecția Acatiste și Vieți de Sfinți. București, (2013).